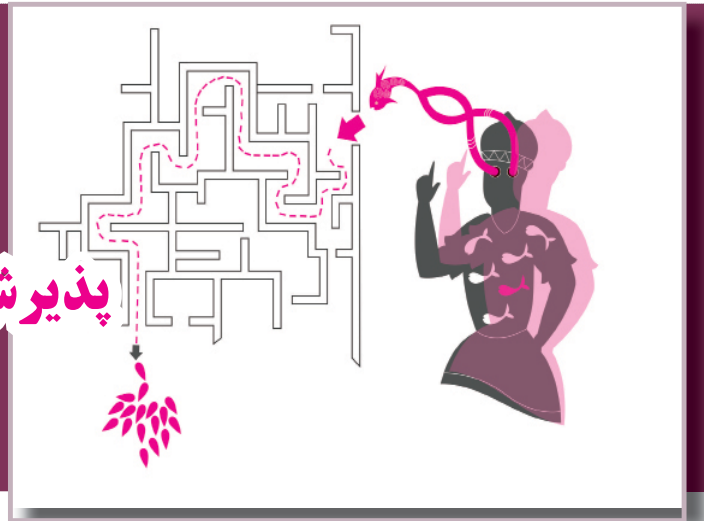

چالشهای حسابرسی ناشی از

پذیرش مدل‌های زیان اعتباری مورد انتظار

محمد میکائیلی

بررسی ابهام ضمنی در مدل‌های زیان اعتباری

همان‌طور که گفته شده است، حسابرسی می‌تواند، برای مثال، با تغییر فرضیه‌های مدل مدیریت، استفاده از سایر فرضیه‌های معقول، و مقایسه نتایج با نتایجی که با استفاده از فرضیه‌های مدیریت یا استفاده از کارشناس به دست آمده‌اند، برآورد نقطه‌ای یا دامنه‌ای را محاسبه کند.

به‌رغم پیچیدگی و ابهام ضمنی در مدل زیان اعتباری مورد انتظار^۱ (ECL) و سطح قضاوت در خور توجه در اندازه‌گیری مدل، ممکن است دامنه حسابرسی، یا تفاوت بین برآورد مدیریت و برآورد نقطه‌ای حسابرسی، چند برابر سطح اهمیت عملکرد باشد. این موضوع ممکن است به دلیل موارد زیر باشد:

- شاید سطح قضاوت مورد نیاز بزرگتر از آن‌چه برای سایر برآوردهای حسابداری لازم است، باشد. برای مثال، ارزیابی این‌که ریسک اعتباری ابزار مالی خاص که موضوع زیان اعتباری مورد انتظار بوده، افزایش در خور توجهی داشته است یا نه، در بعضی موارد ممکن است بسیار قضاوتی باشد.
- تعداد و حساسیت فرضیه‌ها ممکن است بیشتر از آن‌چه برای سایر برآوردهای حسابداری لازم است، باشد.
- مدت دوره پیش‌بینی شده ممکن است طولانی‌تر از آن‌چه برای سایر برآوردهای حسابداری لازم است، باشد.
- ممکن است واحد تجاری نیازمند در نظر گرفتن اطلاعات از منابع برون‌سازمانی باشد و از این‌رو ممکن است چالشهایی برای حسابرسی ایجاد شود. برای مثال، ممکن است براساس چارچوب گزارشگری مالی، تهیه کلیه اطلاعات معقول و استنادپذیر درباره رویدادهای گذشته، وضعیت جاری و پیش‌بینی وضعیت اقتصادی آینده که بدون هرگونه هزینه یا صرف زمان و تلاش غیر ضروری در تاریخ گزارشگری در دسترس هستند، الزامی باشد.
- در موسسه‌های مالی، به دلیل اندازه منابع اطلاعاتی و حساسیت نتایج به تغییر در فرضیه‌ها، چنین دامنه‌های بزرگی ممکن است در اثر تفاوت‌های کوچک در فرضیه‌ها ایجاد شوند. متخصصان مجرب و باصلاحیت ممکن است با فرضیه‌های مناسب برای یک شرایط مشخص، مخالف باشند.

چالشهای ناشی از دامنه‌های گسترده‌تر از سطح اهمیت عملکرد

طبق بند ۱۳(د)۲) استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰، دامنه برآورد تهیه‌شده به وسیله حسابرسی باید دربرگیرنده تمامی «نتایج معقول» باشد.

طبق بند الف ۹۵ استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰، دامنه ممکن است به وسیله موارد زیر محدود شده باشد:

- حذف نتایج دور از انتظار از حاشیه‌های دامنه برآورد بر اساس قضاوت حسابرسی که وقوع آنها را نامحتمل می‌داند، و
- جلوگیری از محدود کردن دامنه، با توجه به شواهد حسابرسی موجود، تا جایی که حسابرسی به این نتیجه برسد که همه نتایج در بازه دامنه برآوردی، معقول به نظر می‌رسد. در برخی موارد نادر، حسابرسی ممکن است بتواند دامنه برآورد را تا جایی محدود کند که شواهد حسابرسی، گویای یک برآورد نقطه‌ای باشد.

بر اساس نظر کارگروه استاندارد ۵۴۰، ناتوانی در محدود کردن دامنه به کمتر از سطح اهمیت عملکرد، ممکن است نشانگری از میزان ابهام برآورد مرتبط با مدل زیان اعتباری مورد انتظار باشد که به یک یا چند خطر عمده منجر می‌شود.

از بحث کارگروه یادشده درباره نحوه برخورد حسابرسان با چنین دامنه‌های گسترده‌ای، این‌طور استنباط می‌شود که رویه‌های حسابرسی قابلیت کاهش ابهام برآورد ناشی از به‌کارگیری یک رویه حسابداری الزام‌شده در چارچوب کاربردپذیر گزارشگری مالی را ندارند. بر اساس نظر کارگروه، هنگامی که ابهام برآورد مرتبط با زیان اعتباری مورد انتظار به خطر عمده منجر می‌شود، طبق مفاد بند ۲۰ استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰، تمرکز بر موارد افشا درباره ابهام برآورد مدل زیان اعتباری مورد انتظار در صورت‌های مالی الزامی است و برای درک استفاده‌کنندگان از سطح ابهام برآورد، مفیدترین ابزار به نظر می‌رسد. همچنین براساس نظر کارگروه، درباره این موضوع می‌توان با ارکان راهبری یا سرپرست موسسه مالی بحث کرد. همچنین مدیریت باید قضاوتها و سایر فعالیتها را به اندازه کافی مستند کند.

افزون بر موارد افشا، بنا بر اعلام کارگروه، استانداردهای تجدیدنظرشده گزارشگری حسابرسی، حسابرسان شرکت‌های سهامی عام را به اطلاع‌رسانی

بند الف ۹۴ استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰

به‌طور معمول، برای ارزیابی معقول بودن برآورد نقطه‌ای مدیریت، دامنه محدود شده‌ای که مساوی یا کوچکتر از سطح اهمیت عملکرد باشد، کافی است. با وجود این، در برخی صنایع محدود کردن دامنه برآورد به چنین مقداری شاید امکان‌پذیر نباشد که این موضوع به‌ضرورت مانعی برای شناخت برآورد حسابداری نیست. این موضوع شاید نشانگر این باشد که این ابهام در برآورد حسابداری به اندازه‌ای است که به خطر عمده منجر می‌شود. پاسخهای بیشتر برای خطرهای عمده در بندهای الف ۱۰۲ تا الف ۱۱۵ تشریح شده‌اند.

اعتباری موردانتظار و سایر برآوردهای حسابداری که به‌طور عمده قضاوتی هستند، هنگام برخورد با دامنه‌های برآورد بزرگتر از سطح اهمیت، کارهای اضافی خاصی در ارتباط با اقدام حسابرس ضرورت دارد. چنان دامنه‌های وسیع، موضوع بسیاری از انواع برآوردهای حسابداری هستند، و با پیشرفت پروژه، نظرخواهی از متخصصان درباره انواع سایر برآوردهای حسابداری الزامی خواهد بود. در ادامه پیشرفت‌های اخیر پروژه افشا^۲، کارگروه به بررسی این موضوع خواهد پرداخت که آیا در استاندارد بین‌المللی حسابداری ۵۴۰ باید به‌طور جامع‌تری به پیامدهای حسابرسی ابهام برآورد از طریق افشا و گزارشگری پرداخت یا خیر؟

همچنین کارگروه یادشده خاطر نشان می‌سازد که:

- می‌توان بند الف ۷۸ استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰ را تعمیم داد تا ملاحظات اضافی در خصوص چگونگی ارزیابی معقول بودن فرضیه‌های استفاده‌شده به‌وسیله مدیریت را دربرگیرد.
- در برخی شرایط ممکن است حسابرس از دامنه برای ارزیابی برآورد نقطه‌ای مدیریت استفاده کند. در این خصوص، در بند الف ۹۴ استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰ می‌توان بحث‌های مربوط به تاثیرات دامنه‌های گسترده و مواردی را گنجانده که به‌رغم قرارگرفتن برآورد مدیریت در دامنه برآوردی حسابرس، به‌دلیل گستردگی زیاد دامنه برآوردی، اجرای رویه‌های بیشتر لازم است.

پانوشته‌ها:

- 1- Expected Credit Loss Model
- 2- Supervisors
- 3- Disclosure Projects

منبع:

The International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), **An Update on the Project and Initial Thinking on the Auditing Challenges Arising From the Adoption of Expected Credit Risk Models- part B-6**, www.iaasb.org, 2016

موارد اصلی حسابرسی در گزارش حسابرس ملزم می‌کنند. کارگروه، مفید بودن این موضوع، در برخورد با دامنه‌های چند برابر سطح اهمیت عملکرد را توضیح داده است.

معقول بودن فرضیه‌ها

براساس هر دو بند ۱۳(ب) (۲) (برای زمانی که حسابرس نحوه برآورد حسابداری به‌وسیله مدیریت و داده‌های مبنای آن را آزمون می‌کند) و بند ۱۵(ب) (برای خطرهای عمده) در استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰، ارزیابی معقول بودن فرضیه‌های مهم استفاده‌شده به‌وسیله مدیریت الزامی است. بند الف ۷۸ استاندارد بین‌المللی حسابرسی ۵۴۰ به شرح زیر است:

برخی از موضوعهایی که حسابرس می‌تواند در ارزیابی معقول بودن مفروضات مورد استفاده مدیریت، مورد توجه قرار دهد، عبارتند از:

- آیا هر یک از فرضیه‌ها معقول به‌نظر می‌رسند یا خیر؟
- آیا فرضیه‌ها وابستگی متقابل و سازگاری درونی دارند یا خیر؟
- آیا فرضیه‌ها، برای برآورد حسابداری موردنظر، یا برای سایر برآوردهای حسابداری، در مجموع یا همراه با سایر فرضیه‌ها، معقول به‌نظر می‌رسند یا خیر؟

در قالب مدل‌های زبان اعتباری موردانتظار، بحث‌های کارگروه درباره چگونگی ارزیابی معقول بودن فرضیه‌های استفاده‌شده به‌وسیله مدیریت، بر موارد زیر متمرکز شده‌اند:

- آیا گفتمان حسابرس با ناظران^۲ موسسه مالی، و محک‌زنی همراه با آن در درون و برون سازمان، نشانه‌هایی فراهم می‌کند که فرضیه‌ها با درک ناظر یا حسابرس از شرایط، یکسان است یا خیر. کارگروه اعلام کرده است که شاید ناظران اهداف متفاوتی (برای مثال هدفهای ثبات و کفایت سرمایه) داشته باشند که ممکن است توضیحی برای تفاوت دیدگاه‌ها باشد؛ و

• آیا بررسی گذشته‌نگر حسابرس از قضاوت مدیریت و فرضیه‌های مرتبط با برآوردهای حسابداری عمده دوره قبل، نشانه‌ای از سوگیری احتمالی مدیریت فراهم می‌کند یا خیر؟

عرصه‌های بررسی در پروژه استاندارد ۵۴۰

کارگروه استاندارد ۵۴۰ خاطر نشان می‌سازد که در مواردی نظیر زبان